Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Я. В. Удодова

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми
«Облік і аудит»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № ___ від ___

Запоріжжя
2024

УДК 657:174(076.5)

У 313

Удодова Я. В. Професійна етика бухгалтера та аудитора : методичні рекомендації до практичних занять для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 45 с.

У виданні викладено теми та практичні завдання, які виносяться на опрацювання, з навчальної дисципліни «Професійна етика бухгалтерів та аудиторів». Увагу акцентовано на основних принципах професійної етики та порядку їх застосування, етичних положеннях в практичній діяльності з урахуванням конкретних практичних ситуацій та відповідальності за порушення принципів професійної етики. До кожної теми запропоновано ситуаційні задачі та тестові завдання.

Для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Облік і оподаткування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит».

Рецензент

В. Г. Гончарова, кандидат наук з держ. упр., доцент, доцент кафедри обліку та оподаткування

Відповідальний за випуск

Н. М. Проскуріна, д-р економ. наук, проф., завідувач кафедри обліку та оподаткування

ЗМІСТ

Вступ……..... 4
Тема 1. Основоположні принципи та концептуальна основа етики бухгалтерів і аудиторів……..... 6
Тема 2. Професійна етика бухгалтерів в бізнесі…..... 12
Тема 3. Професійна етика незалежних аудиторів..... 17
Тема 4. Незалежність професійного бухгалтера-практика (аудитора)….. 23
Тема 5. Професійна етика внутрішніх аудиторів…….. 30
Глосарій……...…… 38
Рекомендована література……..... 41
Використана література…… 43

ВСТУП

Курс «Професійна етика бухгалтера та аудитора» є складовою частиною циклу вибіркових дисциплін, які формують майбутнього висококваліфікованого фахівця.

Метою цієї освітньої компоненти є формування у студентів цілісної системи знань щодо професійних цінностей і вимог професійної етики бухгалтерів та практичного застосування набутих теоретичних знань і навичок в інтересах суспільства та професії.

Майбутні фахівці повинні бути ознайомлені з міжнародними правилами етики та їх роллю у підтримці престижності професії, можливими загрозами, а найголовніше шляхами мінімізації професійних ризиків.

Основними завданнями дисципліни «Професійна етика бухгалтера та аудитора» є:

- вивчення фундаментальних принципів етики професійного бухгалтера, правил їх застосування згідно з Кодексом професійної етики;
- ознайомлення з напрямами підвищення кваліфікації бухгалтерів;
- розуміння переліку посад, які можуть займати випускники за напрямом «Облік і оподаткування» їх завдання, функціональні обов'язки, професійні знання та кваліфікаційні вимоги до таких працівників;
- розкриття та пояснення місця та основних функцій бухгалтера в суспільстві;
- роз'яснення та аргументування основних вимог до сучасних професійних бухгалтерів;
- формування уявлення щодо прав, організації праці і відповідальності сучасних професійних бухгалтерів;
- розкриття та пояснення основних вимог до професійної етики облікового персоналу;
- ознайомлення з професійними ризиками бухгалтерів.

Під час проведення практичних занять викладач з'ясовує ступінь закріплення теоретичних знань, практичних навичок і оцінює їх.

Дисципліна «Професійна етика бухгалтера та аудитора» спрямована на формування таких компетентностей і результатів навчання.

Загальні компетентності:

- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні компетентності:

- здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства;
- здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу,

аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства;

- здатність виконувати адміністративно-управлінські функції у сфері діяльності суб'єктів господарювання, органів державного сектору;
- здатність проводити зовнішній та внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку і оподаткування.

Програмні результати навчання:

- володіти інноваційними технологіями, обґрунтовувати вибір та пояснювати застосовування нової методики підготовки і надання облікової інформації для потреб управління суб'єктом господарювання;
- розробляти внутрішньо фірмові стандарти і форми управлінської та іншої звітності суб'єктів господарювання;
- обґрунтовувати вибір оптимальної системи оподаткування діяльності суб'єкта господарювання на підставі діючого податкового законодавства;
- обґрунтовувати інноваційні підходи до інформаційного забезпечення системи контролю використання ресурсного потенціалу суб'єктів господарювання та органів державного сектору з урахуванням стратегії розвитку бізнесу;
- вміти проектувати, планувати і проводити пошукові і розвідувальні роботи, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення;
- вміти організувати та здійснювати різні види економічного контролю на підприємстві, в організації, установі.

Набуті знання та навички студентами є основою для ведення практичної діяльності у сфері бухгалтерського обліку та аудиту.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Основоположні принципи та концептуальна основа етики бухгалтерів і аудиторів.

Тема 2. Професійна етика бухгалтерів в бізнесі

Тема 3. Професійна етика незалежних аудиторів

Тема 4. Незалежність професійного бухгалтера-практика (аудитора)

Тема 5. Професійна етика внутрішніх аудиторів

Виконуючи практичні завдання з дисципліни «Професійна етика бухгалтера та аудитора», студенти мають використовувати літературу, яка наведена в методичних рекомендаціях для практичних занять, але враховувати те, що нормативно-правові документи постійно змінюються і потрібно самостійно добирати їх та вивчати.

Відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Облік і аудит» дисципліна «Професійна етика бухгалтера та аудитора» тісно пов'язана з іншими економічними дисциплінами: «Організація і методика аудиту», «Експертиза документів обліку та звітності», «Податкове планування на мікрорівні», «Контролінг» та ін., завдяки яким можна закріпити вже набуті знання і поглибити професійну підготовку фахівців економічного профілю.

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 1

Тема 1. ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРИНЦИПИ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА ЕТИКИ БУХГАЛТЕРІВ І АУДИТОРІВ

Мета вивчення теми: ознайомитися з основними етичними принципами, які регулюють професійну діяльність бухгалтерів і аудиторів, такими як: чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність та професійна поведінка; розглянути як етика впливає на довіру до фінансової звітності та аудиторських висновків, а також на репутацію професії в цілому.

✎ Терміни і поняття

Довіра, етика, етичні дилеми, конфіденційність, кодекс етики, конфлікт інтересів, об'єктивність, професійна етика, професійна компетентність, професійна поведінка, система контролю якості, чесність.

План

1. Основоположні принципи етики професійного бухгалтера
2. Концептуальна основа етики професійних бухгалтерів

☝ Методичні рекомендації

Опрацювання першої теми має бути спрямоване на ознайомлення із основоположними принципами та концептуальною основою етики бухгалтерів і аудиторів.

Вивчаючи ***перше питання,*** необхідно засвоїти, що існує п'ять основоположних принципів етики професійних бухгалтерів: чесність, об'єктивність, професійна компетентність та належна ретельність, конфіденційність, професійна поведінка.

Професійний бухгалтер повинен дотримуватися кожного з основоположних принципів.

Основоположні принципи етики встановлюють стандарт поведінки, якої очікують від професійного бухгалтера. Концептуальна основа визначає підхід, який бухгалтер повинен застосовувати і який має допомогти йому дотримуватися цих основоположних принципів.

Професійний бухгалтер може стикнутися з ситуацією, в якій дотримання вимог одного основоположного принципу конфліктує з дотриманням вимог іншого або кількох інших основоположних принципів. У такій ситуації бухгалтер може розглянути можливість анонімного консультування, якщо необхідно, з:

- іншими особами, що працюють у фірмі або організації працедавці;
- тими, кого наділено найвищими повноваженнями;
- професійною організацією;
- регуляторним органом;
- юрисконсультом.

Однак така консультація не звільняє бухгалтера від відповідальності застосовувати професійне судження для вирішення конфлікту або, якщо це необхідно, і якщо це не заборонено законодавчим або нормативним актом, відсторонитися від питання, що створює конфлікт.

При вивченні ***другого питання*** необхідно звернути увагу на те, що обставини, за яких працюють професійні бухгалтери, можуть створювати загрози дотриманню основоположних принципів.

Концептуальна основа визначає для професійного бухгалтера підхід щодо ідентифікації загроз дотриманню основоположних принципів; оцінювання ідентифікованих загроз; реагування на загрози шляхом їх усунення або зменшення до прийнятного рівня.

При застосуванні концептуальної основи професійний бухгалтер повинен: володіти допитливим розумом; висловлювати професійне судження; застосовувати перевірку розсудливою та проінформованою третьою стороною.

Широкий спектр фактів та обставин може створювати загрози дотриманню основоположних принципів. Неможливо визначити всі ситуації, які створюють загрози. Крім того, характер завдань та робочих задач може бути різний і, отже, можуть створюватися різні типи загроз.

Загрози дотриманню основоположних принципів належать до однієї або кількох із наведених далі категорій: загроза власного інтересу, загроза власної оцінки, загроза захисту, загроза особистих стосунків, загроза тиску. Одна обставина може створювати кілька загроз, та одна загроза може впливати на дотримання кількох основоположних принципів.

Приклади розв'язання типових задач

Задача № 1

Бухгалтер компанії «А» отримав запит від керівництва надати фінансову інформацію, яка може бути використана для маніпуляцій з цінами акцій компанії. Бухгалтер знає, що ця інформація не повинна бути розголошена.

Питання для обговорення:

Які етичні принципи повинен врахувати бухгалтер у цій ситуації?

Відповідь: Бухгалтер повинен дотримуватись принципу конфіденційності, який вимагає захисту інформації клієнтів і компанії. Він також повинен дотримуватись принципу чесності та об'єктивності, відмовившись від участі в будь-яких діях, які можуть призвести до шахрайства або маніпуляцій. Бухгалтер має повідомити про ситуацію вищому керівництву або етичному комітету компанії.

Задача № 2

Аудитор «Б» виявив серйозні порушення в обліку витрат під час проведення аудиту клієнта. Клієнт пропонує аудитору «Б» значну суму грошей за те, щоб той не вказував на ці порушення у звіті.

Питання для обговорення:

Які дії повинен вжити аудитор «Б» у цій ситуації?

Відповідь: Аудитор «Б» повинен дотримуватись принципу об'єктивності та незалежності. Він не може приймати будь-які подарунки або винагороди за приховування інформації. Аудитор повинен відмовитися від пропозиції клієнта і задокументувати ситуацію. У разі необхідності він повинен повідомити про це відповідні органи, якщо ситуація вимагає зовнішнього втручання.

Ситуаційна задача № 1

Бухгалтер «В» працює в компанії, яка має конфлікт інтересів, оскільки він також є акціонером іншої компанії, яка постачає товари для його основного місця роботи.

Питання для обговорення:

Які етичні принципи повинні бути враховані бухгалтером «В»?

Ситуаційна задача № 2

Аудитор «Г» отримує запит на проведення аудиту від компанії, яка має погану репутацію через фінансові зловживання. Аудитор знає про ці проблеми, але компанія пропонує йому високу оплату за послуги.

Питання для обговорення:

Які етичні питання повинні бути розглянуті аудитором «Г»?

Тестові завдання:

1. Який з наступних принципів етики бухгалтерів вимагає дотримання конфіденційності інформації клієнтів?

а) чесність
б) об'єктивність
в) конфіденційність

г) професійна компетентність

2. Яка з наступних ситуацій є порушенням етики для аудитора?
а) надання рекомендацій щодо покращення фінансових процесів
б) прийняття подарунків від клієнта
в) виконання незалежного аудиту
г) зберігання конфіденційної інформації

3. Який принцип етики вимагає від бухгалтерів дотримання професійних стандартів і норм?
а) чесність
б) професійна компетентність
в) незалежність
г) об’єктивність

4. Що з нижчепереліченого є основою для оцінки етичної поведінки бухгалтерів і аудиторів?
а) законодавство
б) внутрішні політики компанії
в) міжнародні стандарти етики
г) особисті переконання

5. Який принцип етики вимагає від аудитора дотримання незалежності у своїй роботі?
а) чесність
б) об’єктивність
в) незалежність
г) конфіденційність

6. Яка з наступних дій є етичним порушенням для бухгалтера?
а) ведення бухгалтерського обліку відповідно до стандартів
б) використання інформації про клієнтів для особистих цілей
в) консультування клієнтів з питань оподаткування
г) дотримання термінів подання звітності

7. Який з наступних принципів етики підкреслює важливість чесності у фінансовій звітності?
а) чесність
б) об’єктивність
в) професійна поведінка
г) конфіденційність

8. Яка з наступних характеристик є важливою для професійної компетентності бухгалтера?
а) вміння працювати в команді

б) знання актуальних законодавчих актів та стандартів
в) досвід роботи в різних галузях
г) уміння спілкуватися з клієнтами

9. Яка з наступних ситуацій може бути розцінена як конфлікт інтересів для бухгалтера?
а) підписання контракту з новим клієнтом
б) надання консультацій іншій компанії, яка є конкурентом поточного клієнта
в) підготовка фінансової звітності для клієнта
г) виконання обов'язків у рамках професійної діяльності

10. Який принцип етики вимагає від бухгалтерів дотримання високих стандартів професійної поведінки?
а) чесність
б) професійна поведінка
в) об'єктивність
г) конфіденційність

11. Яка з наступних дій є етичною для аудитора?
а) встановлення особистих стосунків з клієнтом
б) використання інформації, отриманої під час аудиту, для особистої вигоди
в) підготовка незалежного звіту про фінансовий стан компанії
г) ігнорування конфлікту інтересів

12. Який з принципів етики бухгалтерів і аудиторів пов'язаний із запобіганням шахрайству?
а) конфіденційність
б) чесність
в) професійна компетентність
г) незалежність

13. Який документ зазвичай містить основні етичні принципи для фахівців у певній галузі?
а) Статут
б) Етичний кодекс
в) Інструкція
г) Ліцензія

14. Чому важливо дотримуватися професійної етики?
а) для покращення особистого іміджу
б) для уникнення юридичних наслідків
в) для підтримки професійних стандартів і довіри в суспільстві
г) для отримання фінансових вигод

15. Яка з наступних ситуацій є етичним конфліктом?
а) фахівець отримує подарунок від клієнта
б) фахівець ділиться досвідом з колегами
в) фахівець працює понаднормово без додаткової оплати
г) фахівець відмовляється від співпраці з недобросовісним партнером

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 2

ТЕМА 2. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРІВ В БІЗНЕСІ

Мета вивчення теми: ознайомитися з основними етичними принципами; розуміти те, як етичні вимоги впливають на прийняття рішень з боку зацікавлених сторін; усвідомити важливість відповідального ставлення до своєї професії та розуміти роль бухгалтерів у виявленні та запобіганні шахрайства; ознайомитися з відповідальністю бухгалтерів в бізнесі при недотриманні вимог законодавства.

✎ Терміни і поняття

Професійний бухгалтер в бізнесі, чесність, об'єктивність, професійна компетентність, конфіденційність, професійна підготовка, етичні дилеми, вплив технологій

План

1. Загальні засади етичної поведінки професійних бухгалтерів в бізнесі
2. Застосування концептуальної основи Кодексу РМСЕБ професійними бухгалтерами в бізнесі в конкретних ситуаціях.
3. Реагування професійних бухгалтерів в бізнесі на недотримання вимог законодавства та нормативних актів

☝ Методичні рекомендації

Опрацювання другої теми має бути спрямоване на ознайомлення із основними етичними принципами та концептуальній основі бухгалтерів в бізнесі, з'ясуванні відповідальності бухгалтерів в бізнесі при недотриманні вимог законодавства та нормативних актів.

Вивчаючи ***перше питання,*** необхідно засвоїти, що основні етичні принципи, визначені Кодексом РМСЕБ, чесність, об'єктивність, професійна компетентність і належна ретельність, конфіденційність і професійна поведінка, встановлюють рівень поведінки, що очікується від професійного бухгалтера у бізнесі.

Професійний бухгалтер у бізнесі не повинен свідомо брати участь у діяльності, яка є неетичною. Тому він повинен вжити застережних заходів. Також він може звернутися за консультацією до юриста, а в крайньому випадку – звільнитися з організації, якщо всі застережні заходи вичерпано і зменшити загрозу до прийнятного рівня неможливо.

Застережні заходи для зменшення загроз порушення етичних принципів поділяються Кодексом на дві групи: прийняті на рівні законодавства або ж професійними організаціями; заходи в робочому середовищі.

Кодекс РМСЕБ надає розгорнутий перелік застережних заходів в робочому середовищі, до яких відносить: системи корпоративного нагляду або інші структури нагляду організації-роботодавця або інші структури нагляду; програми ділової поведінки та етики організації-роботодавця; процедури найму

в організації-роботодавця, що підкреслюють важливість найму висококваліфікованого компетентного персоналу; надійні процедури внутрішнього контролю; належні дисциплінарні процеси; керівництво, яке підкреслює важливість етичної поведінки та очікування, що працівники діятимуть етично; політики та процедури, спрямовані на запровадження та моніторинг якості роботи працівників; своєчасне інформування всіх працівників про політики та процедури організації-роботодавця, в тому числі про будь-які зміни до таких політик, а також проведення відповідного навчання та підготовки з таких політик та процедур; політики та процедури, що надають можливість працівникам та заохочують їх повідомляти вищі органи управління організації-роботодавця про будь-які етичні проблеми, що їх турбують, без побоювання покарання; консультування з іншим відповідним професійним бухгалтером.

При вивченні ***другого питання*** необхідно звернути увагу на те, що професійний бухгалтер у бізнесі повинен: складати або подавати таку інформацію достовірно, чесно та згідно з вимогами відповідних професійних стандартів; відмовитися мати відношення до інформації, що, як він вважає, є оманливою; надавати чесну інформацію роботодавцю щодо свого рівня набутих знань або досвіду; не відмовлятися від отримання консультацій та допомоги експертів за необхідності; не маніпулювати конфіденційною інформацію та не використовувати її для власної вигоди; не пропонувати заохочення для неналежного впливу на професійне судження третьої сторони.

У ***третьому питанні*** необхідно зазначити, що існує ряд визначених дій, які потрібно здійснювати бухгалтеру в бізнесі при виявлені порушень з вимог законодавства та нормативних актів, а саме: розуміння питання; повідомлення керівництва та осіб, наділених найвищими повноваженнями; повідомлення аудитора; оцінка дій керівництва роботодавця; подальші дії та документування.

Приклади розв’язання типових задач

Задача № 1

Бухгалтер компанії «Сонце» виявив, що його колега маніпулює фінансовими звітами, щоб показати кращі результати компанії для залучення інвесторів. Бухгалтер не знає, як реагувати на цю ситуацію.

Питання для обговорення:

Які етичні принципи повинен врахувати бухгалтер у цій ситуації?

Відповідь: Бухгалтер повинен дотримуватись принципу чесності та об’єктивності. Він має обов’язок повідомити про виявлені порушення вищому керівництву або етичному комітету компанії. Важливо також дотримуватись

принципу професійної поведінки, не залишаючи ситуацію без уваги, адже це може призвести до серйозних наслідків для компанії та її інвесторів.

Задача № 2

Аудитор «Зірка» отримав запит на проведення аудиту від компанії, яка має репутацію недобросовісного бізнесу. Аудитор знає, що ця компанія має проблеми з фінансовою звітністю, але йому пропонують високу оплату за послуги.

Питання для обговорення:

Які етичні питання повинні бути розглянуті аудитором «Зірка»?

Відповідь: Аудитор «Зірка» повинен врахувати принципи незалежності та професійної етики. Він має оцінити, чи зможе він проводити аудит об'єктивно, не піддаючись впливу компанії. Якщо він вважає, що репутація компанії може вплинути на його незалежність, він повинен відмовитися від проведення аудиту. Також важливо дотримуватись принципу чесності та не брати участь у діяльності, яка може зашкодити його професійній репутації.

Ситуаційна задача № 1

Бухгалтер «Мир» отримав запит від керівництва компанії про зменшення податкових зобов'язань, використовуючи сумнівні методи обліку. Керівництво обіцяє премію за успішне виконання цього завдання.

Питання для обговорення:

Які етичні дії повинен вжити бухгалтер «Мир»?

Ситуаційна задача № 2

Аудитор «Світанок» виявив, що його клієнт не веде облік деяких доходів, щоб знизити податкові зобов'язання. Аудитор знає, що це може призвести до серйозних юридичних наслідків для клієнта.

Питання для обговорення:
Які кроки повинен зробити аудитор «Світанок»?

Тестові завдання:

1. Професійним бухгалтером в бізнесі є особа, яка:
а) здійснює бухгалтерський облік підприємницької діяльності

б) має бухгалтерську освіту

в) здійснює бухгалтерський облік будь-якою діяльності

г) закохана в бухгалтерську професію

2. Що належить до обставин, які ставлять під загрозу можливість професійного бухгалтера у бізнесі виконувати свої обов'язки з відповідною мірою професійної компетентності та належної ретельності:

а) недостатність часу для відповідного виконання або здійснення своїх обов'язків

б) недостатня, обмежена чи іншим чином неадекватна інформація, що не дає можливості належно виконувати свої обов'язки, недостатній досвід, підготовка та освіта

в) неадекватні для виконання обов'язків ресурси

г) всі відповіді правильні

3. Що належить до обставин, які можуть створювати загрози власного інтересу, коли професійний бухгалтер у бізнесі або його близький, або найближчий родич:

а) має прямий фінансовий інтерес в організації-роботодавцеві

б) може отримувати премії залежно від прибутку, а на розмір такої премії безпосередньо впливають рішення, що приймаються професійним бухгалтером в бізнесі

в) має опосередкований фінансовий інтерес в організації-роботодавцеві

г) всі відповіді правильні

4. Прикладами застережних заходів у робочому середовищі на рівні фірми для уникнення загроз дотриманню основоположних етичних принципів бухгалтером в бізнесі є:

а) підкреслення керівництвом фірми важливості дотримання етичних принципів;

б) формулювання етичних вимог до кандидатур на посаду при прийнятті на роботу

в) прийняття Кодексу етики на державному рівні як нормативного документа

г) правильні відповіді а, б

5. Недотримання законодавчих вимог (NOCLAR) можна визначити як:

а) неетичну поведінку

б) бездіяльність або вчинення суб'єкта господарювання, навмисна чи ненавмисна, що суперечить чинним законам чи нормам

в) всі дії невідповідності закону або підозра на таку невідповідність

г) порушення принципу конфіденційності

6. Який з наведених принципів є основним у професійній етиці бухгалтерів?

а) конфіденційність
б) чесність
в) компетентність
г) професійна компетентність

7. Що повинен зробити бухгалтер, якщо він виявив, що його керівництво просить його маніпулювати фінансовими звітами?
а) виконати вказівку керівництва
б) проігнорувати ситуацію
в) повідомити про це вищому керівництву або етичному комітету
г) залишити компанію

8. Яка з наведених ситуацій є порушенням професійної етики?
а) бухгалтер надає точну інформацію про фінансовий стан компанії
б) бухгалтер приймає подарунок від постачальника на знак вдячності
в) бухгалтер дотримується конфіденційності клієнта
г) бухгалтер відмовляється від участі у шахрайських схемах

9. Яка з причин є найбільш важливою для дотримання конфіденційності інформації?
а) це вимагає законодавство
б) це підвищує репутацію компанії
в) це запобігає можливим фінансовим збиткам
г) це підтримує довіру клієнтів і партнерів

10. Які дії бухгалтер повинен вжити, якщо клієнт відмовляється визнати неправомірність своїх фінансових практик?
а) ігнорувати ситуацію
б) залишити клієнта без підтримки
в) повідомити про ситуацію відповідні органи
г) продовжити співпрацю, не звертаючи на це уваги

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 3

ТЕМА 3. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НЕЗАЛЕЖНИХ АУДИТОРІВ

Мета вивчення теми: ознайомитися з класифікацією загроз незалежних аудиторів, із застережними заходами для усунення або зменшення загроз, робочого середовища, заходами створеними різними органами, зрозуміти сутність професійного призначення, вивчити особливості другого висновку, розглянути значущість загрози подарунків та заохочень.

✎ Терміни і поняття

Загрози та застережні заходи, професійне призначення, конфлікт інтересів, другий висновок, гонорар, рекламування професійних послуг, подарунки та заохочення, об'єктивність, незалежність.

План

1. Загрози та застережні заходи, професійне призначення, конфлікт інтересів
2. Другий висновок
3. Гонорари, подарунки та заохочення, рекламування професійних послуг
4. Зберігання активів клієнта, об'єктивність та незалежність

☝ Методичні рекомендації

Опрацювання третьої теми має бути спрямоване на ознайомлення із загрозами та застережними заходами, з'ясуванні сутності професійного судження, ознайомлення з незалежністю, як завдання з надання впевненості.

Вивчаючи ***перше питання,*** необхідно засвоїти, що професійний бухгалтер-практик не повинен обійматись жодним бізнесом, справою чи діяльністю, що ставлять під загрозу або можуть загрожувати чесності, об'єктивності репутації професії, що в результаті буде несумісним з наданням професійних послуг.

Широкий діапазон обставин може поставити під загрозу дотримання фундаментальних принципів. Ці загрози представлені такими категоріями: загроза власного інтересу; загроза власної оцінки; загроза захисту; загроза особистих стосунків.

Якщо загрози неможливо усунути або зменшити до прийнятно низького рівня шляхом застосування застережних заходів, професійний бухгалтер-практик повинен, окрім випадків, коли він може отримати розуміння необхідних фактів іншими шляхами, відмовитись від прийняття завдання. Професійний бухгалтер-практик може отримати пропозицію виконати роботу, що доповнює роботу теперішнього бухгалтера. Подібні обставини можуть створювати потенційну загрозу професійної компетентності та належної ретельності внаслідок відсутності або неповноти інформації. Застережним заходом для таких загроз буде інформування теперішнього бухгалтера про запропоновану

роботу, що забезпечить можливість теперішньому бухгалтерові надати будь-яку відповідну інформацію, необхідну для належного виконання роботи.

Професійний бухгалтер-практик повинен здійснити відповідні кроки для виявлення обставин, що можуть призвести до конфлікту інтересів. Подібні обставини можуть викликати появу загроз недотримання фундаментальних принципів. Професійний бухгалтер-практик повинен оцінювати важливість кожної загрози. Перед прийняттям нового клієнта, конкретного завдання або при вирішенні питання продовження співпраці, професійний бухгалтер-практик повинен оцінити, чи має він будь-які ділові інтереси або зв'язки з клієнтом або з третьою стороною, які можуть викликати загрози.

При вивченні ***другого питання*** необхідно звернути увагу на те, що в ситуації, коли професійного бухгалтера-практика просять надати другий висновок стосовно облікових, аудиторських чи звітних стандартів або принципів, застосованих за конкретних обставин або до конкретних операцій, здійснених безпосередньо або від імені компанії чи суб'єкта господарювання, які не є його поточними клієнтами, можуть створювати загрози недотримання фундаментальних принципів.

У ***третьому питанні*** необхідно зазначити, що ведучи переговори стосовно надання професійних послуг, професійний бухгалтер-практик може призначати за них ту ціну, яку він вважає належною. Власне факт, що один професійний бухгалтер-практик може призначати нижчу ціну на послуги, ніж інший, не є неетичним. Однак, рівень призначеної ціни може викликати загрози недотримання фундаментальних принципів.

Якщо професійний бухгалтер-практик шукає нову роботу шляхом реклами або інших форм маркетингу, це може створювати потенційні загрози недотримання фундаментальних принципів.

Клієнти можуть пропонувати професійному бухгалтерові-практику чи його найближчим або близьким родичам подарунки або інші заохочення. Такі пропозиції зазвичай створюють загрози недотримання фундаментальних принципів.

Вивчаючи ***четверте питання,*** необхідно засвоїти, що професійний бухгалтер-практик не повинен приймати на зберігання гроші або інші активи клієнта, якщо це не дозволено законом. У випадках, коли це дозволено законом, професійний бухгалтер-практик повинен враховувати всі додаткові юридичні обов'язки, що накладаються на нього при зберіганні подібних активів.

При наданні будь-яких професійних послуг професійний бухгалтер-практик повинен розглядати можливість загрози і недотримання фундаментального принципу об'єктивності, що виникають внаслідок зацікавленості або стосунків з клієнтом, його директорами, посадовими особами або працівниками.

Професійний бухгалтер-практик, виконуючи завдання з надання впевненості, робить висновок, метою якого є підвищення рівня довіри потенційних користувачів, окрім відповідальної сторони, до результатів оцінки або вимірювання предмета завдання за допомогою критеріїв.

Приклади розв'язання типових задач

Задача № 1

Незалежний аудитор отримав пропозицію від клієнта, який хоче, щоб аудитор «покращив» фінансові звіти, щоб вони виглядали більш привабливо для інвесторів. Аудитор знає, що це є порушенням етичних норм і законодавства.

Питання для обговорення:

Які дії повинен вжити аудитор?

Відповідь: Аудитор повинен відмовитися від виконання цієї пропозиції, пояснити клієнту, чому це є неправомірно, і повідомити про ситуацію вищому керівництву компанії або етичному комітету. Також аудитор може розглянути можливість розірвання контракту з клієнтом, якщо той продовжує наполягати на маніпуляціях.

Задача № 2

Аудитор виявив, що один із співробітників компанії-клієнта маніпулює даними для отримання особистої вигоди. Аудитор має добрі стосунки з цим співробітником.

Питання для обговорення:

Які етичні дії повинен вжити аудитор?

Відповідь: Аудитор зобов'язаний повідомити про виявлені порушення. Незалежно від особистих стосунків, етика вимагає, щоб аудитор діяв у найкращих інтересах своєї професії та суспільства. Аудитор повинен задокументувати свої спостереження та повідомити про це керівництво компанії або відповідні органи.

Ситуаційна задача № 1

Аудитор отримав запит від клієнта надати інформацію про результати аудиту, яка містить конфіденційні дані про фінансові операції компанії. Клієнт наполягає на тому, що ця інформація необхідна для його особистих цілей.

Питання для обговорення:

Як аудитор повинен вчинити в цій ситуації?

Ситуаційна задача № 2

Аудитор, який проводить перевірку компанії, виявив, що його попередник не вказав на деякі серйозні порушення у фінансових звітах. Аудитор відчуває тиск з боку керівництва компанії, щоб не загострювати ситуацію.

Питання для обговорення:

Які дії повинен вжити аудитор?

Тестові завдання:

1. Яка з наведених норм є основою професійної етики незалежних аудиторів?

а) конфіденційність
б) комерційна вигода
в) конкуренція
г) політична нейтральність

2. Що повинен зробити аудитор, якщо він виявив, що клієнт намагається приховати інформацію?

а) ігнорувати ситуацію
б) повідомити про це керівництву компанії
в) погодитися з клієнтом
г) залишити компанію

3. Які дії є порушенням етичних норм аудитора?

а) надання неправдивої інформації в звіті
б) виявлення помилок і їх виправлення
в) відмова від аудиту, якщо є конфлікт інтересів
г) консультування клієнта щодо фінансового планування

4. Яка з наведених вимог є важливою для підтримання незалежності аудитора?

а) взаємодія з клієнтом на особистому рівні
б) відмова від отримання подарунків від клієнта
в) погодження з усіма пропозиціями клієнта
г) ігнорування конфліктів інтересів

5. Яка відповідальність має аудитор у випадку виявлення шахрайства?

а) нічого не робити, якщо це не стосується його роботи
б) повідомити про це відповідні органи
в) виправити помилки самостійно
г) залишити компанію

6. Чи має право аудитор розголошувати конфіденційну інформацію про клієнта без його дозволу?
а) так, якщо це вигідно
б) так, якщо це в інтересах суспільства
в) ні, ніколи
г) так, якщо це вимагає закон

7. Яка з наведених характеристик є важливою для професійної компетентності аудитора?
а) вміння працювати в команді
б) знання актуального законодавства
в) вміння вести переговори
г) вміння рекламувати свої послуги

8. Який принцип професійної етики пов’язаний із запобіганням конфлікту інтересів?
а) об’єктивність
б) конфіденційність
в) професійна поведінка
г) чесність

9. Що аудитор має зробити, якщо він вважає, що його незалежність може бути поставлена під загрозу?
а) продовжити аудит, не звертаючи на це уваги
б) відмовитися від виконання аудиту
в) поговорити з клієнтом про це
г) залишити компанію

10. Яка з наведених ситуацій може бути розглянута як етичне порушення?
а) аудитор працює з одним і тим же клієнтом більше 10 років
б) аудитор приймає подарунок на суму менше 100 гривень
в) аудитор консультує клієнта з питань оподаткування
г) аудитор публікує статтю про свою роботу

11. Який документ регулює професійну етику аудиторів в Україні?
а) Податковий кодекс
б) Закон України «Про аудиторську діяльність»
в) Цивільний кодекс
г) Кодекс торговельних практик

12. Яка з наведених дій є етичною для аудитора під час проведення аудиту?

а) відмовитися від аудиту, якщо виникає конфлікт інтересів

б) залишити звіт без підпису, якщо клієнт не погоджується з висновками

в) погодитися на зміни в звіті заради задоволення клієнта

г) залишити аудит без документування виявлених помилок

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 4

ТЕМА 4. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО БУХГАЛТЕРА-ПРАКТИКА (АУДИТОРА)

Мета вивчення теми: вивчити основні принципи незалежності; ознайомитися з етичними стандартами, які регулюють діяльність бухгалтерів і аудиторів; вивчити ризики, пов'язані з відсутністю незалежності; розуміти роль незалежності в підвищенні довіри до фінансової звітності підприємств з боку інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін.

✎ Терміни і поняття

Аудитор, гонорар, довіра, етичні стандарти, конфлікт інтересів, незалежність, незалежність думки, незалежність поведінки, неупередженість, об'єктивність, ризики, фінансовий інтерес

План

1. Особливості вимог до незалежності при виконанні аудиту та огляду фінансової звітності
2. Обставини, що створюють загрози незалежності, та застережні заходи
3. Особливості вимог до незалежності при виконанні інших завдань з надання впевненості
4. Обставини, що створюють загрози незалежності, та запобіжні заходи
5. Реагування професійного бухгалтера-практика на недотримання вимог законодавства та нормативних актів

☝ Методичні рекомендації

Опрацювання четвертої теми має бути спрямоване на ознайомлення із вимогами до незалежності при виконанні аудиту та при виконанні інших завдань впевненості, з'ясування як реагувати професійному бухгалтеру-практику не недотримання вимог законодавства.

Вивчаючи ***перше питання,*** необхідно засвоїти, що цінність для суспільства послуг аудитора полягає у тому, що він надає їх як незалежний висококваліфікований експерт. Незалежність пов'язана з принципами об'єктивності та чесності. Вона передбачає поєднання незалежності думки та поведінки аудитора. Коли аудитор встановлює, що належних застережних заходів немає або їх не можна застосувати для усунення загроз або зменшення їх до прийнятного рівня, він усуває обставини чи відносини, що створюють ці загрози, відмовляється від виконання завдання з аудиту, припиняє його виконання.

Аудитор повинен відстежувати загрози до незалежності протягом усього періоду виконання завдання з аудиту (огляду) і при надходженні нової інформації відразу їх переоцінювати.

При вивченні ***другого питання*** необхідно звернути увагу на те, що Кодекс РМСЕБ містить описи дев'яти категорій обставин та відносин, що створюють

або можуть створити загрози для незалежності при виконанні завдання з аудиту або огляду, ідентифікує загрози та рекомендує застережні заходи, які будуть доречними.

В окрему групу Кодекс виділив обставини, пов'язані із наданням клієнту з аудиту одночасно інших послуг, які не забезпечують впевненість, та, як правило, створюють загрози власної оцінки, власного інтересу та захисту. Звичайно, їх перелік не може вважатися вичерпним. Для суспільно значимих суб'єктів-клієнтів з аудиту ці послуги заборонені. Щодо інших клієнтів з аудиту Кодекс теж не радить надавати ці послуги. Проте за умови застосування застережних заходів відповідні загрози можуть бути знижені до прийнятного рівня. При цьому аудитор повинен постійно остерігатися взяти на себе відповідальність управлінського персоналу клієнта з аудиту, зважувати суттєвість впливу цих послуг на фінансову звітність, про яку буде висловлюватися думка.

У ***третьому питанні*** необхідно зазначити, що мета завдань з надання впевненості полягає у підвищенні довіри визначених користувачів до результатів оцінки або вимірювання предмету завдання відповідно до встановлених критеріїв. Для її досягнення члени груп з надання впевненості та фірми повинні бути незалежними від клієнтів з надання впевненості. Незалежність під час виконання завдань з надання впевненості розглядається як незалежність думки та поведінки. Завдання з надання впевненості можуть бути завданнями, що базуються на оцінці або безпосередній звітності. У будь-якому випадку вони стосуються трьох окремих сторін: професійного бухгалтера-практика, відповідальної сторони та визначених користувачів. Якщо виконання завдання з надання впевненості розпочато протягом чи після періоду, охопленого інформацією з предмету завдання, аудиторська фірма повинна визначити, чи створюються загрози для незалежності внаслідок фінансових чи ділових стосунків з клієнтом з надання впевненості протягом періоду, охопленого інформацією з предмета завдання або пізніше, але до прийняття завдання з надання впевненості; або попередніх послуг, наданих клієнтові з надання впевненості.

Оцінка загроз незалежності також проводиться, якщо аудиторська фірма надавала протягом періоду, охопленого інформацією з предмету завдання, послуги, які не надають впевненість, та за необхідності застосовує запобіжні заходи.

Вивчаючи ***четверте питання,*** необхідно засвоїти, що Кодекс розглядає вісім категорій обставин, які створюють загрози порушенню незалежності при виконанні інших послуг з надання впевненості (крім аудиту та огляду). Загрози, чинники, які на них впливають, та рекомендовані заходи потребують уважного розгляду в кожній конкретній ситуації. Надання послуг, що не є наданням упевненості, створює загрози для незалежності фірми чи членів групи з надання впевненості. Найчастіше виникають загрози власної оцінки, власного інтересу та захисту. Кодекс наводить перелік обставин, який, як і в попередніх випадках, не є вичерпним. Аудитору потрібно скористатись вже відомим підходом: до укладання договору виявити та оцінити потенційні загрози, можливість вжиття

застережних заходів для зниження ризику до прийнятного рівня або відмовитися від надання послуги.

Аудитор повинен пам'ятати, що прийняття на себе відповідальності за клієнта з надання впевненості може створити загрози для його незалежності. Тому слід пересвідчитися у тому, що певний член управлінського персоналу несе відповідальність за здійснення судження та прийняття рішень на підставі результатів наданої послуги, бере відповідальність за дії, які слід виконати, виходячи з цих результатів.

При вивченні ***п'ятого питання*** необхідно звернути увагу на те, що вимоги до реагування аудитора на недотримання законодавства та нормативних актів залежить від виду послуг, які надаються клієнту. Як зазвичай, найвищий рівень вимог стосується аудиту фінансової звітності.

Приклади розв'язання типових задач

Задача № 1

Аудитор працює в компанії, яка проводить аудит підприємства, де його близький родич займає посаду фінансового директора.

Питання для обговорення:

Як повинен вчинити аудитор?

Відповідь: Аудитор повинен повідомити про цей конфлікт інтересів своєму керівництву або комітету з аудиту. Він повинен утриматися від участі в аудиті цього підприємства, оскільки його незалежність може бути поставлена під сумнів через родинні зв'язки.

Задача № 2

Бухгалтер-практик отримав пропозицію від клієнта про надання додаткових послуг (консультаційних) за винагороду, якщо він наддасть позитивний висновок про фінансову звітність.

Питання для обговорення:

Як повинен вчинити бухгалтер?

Відповідь: Бухгалтер-практик повинен відмовитися від такої пропозиції, оскільки вона ставить під загрозу його незалежність і об'єктивність. Він зобов'язаний дотримуватись етичних норм і принципів, які забороняють отримання винагороди за позитивні висновки.

Ситуаційна задача № 1

Аудитор виявив, що його клієнт веде бізнес з компанією, в якій працює його колишній партнер.

Питання для обговорення:

Чи може аудитор продовжувати працювати з цим клієнтом?

Ситуаційна задача №2

Бухгалтер-практик отримує запит на надання інформації про фінансові результати клієнта, але інформація є конфіденційною.

Питання для обговорення:

Як повинен вчинити бухгалтер?

Ситуаційна задача №3

Аудитор отримав запит на проведення аудиту від підприємства, яке є його колишнім клієнтом, з яким у нього були проблеми в минулому.

Питання для обговорення:

Як повинен вчинити аудитор?

Ситуаційна задача № 4

Ви – аудитор, який працює в аудиторській компанії. Ваш клієнт, компанія «А», звернувся до вас для проведення річного аудиту. Під час роботи ви виявили, що компанія «А» не відобразила в обліку значну частину своїх витрат на рекламу, що може суттєво вплинути на фінансові результати.

При розмові з фінансовим директором компанії «А» він пояснює, що вони вирішили не відображати ці витрати, оскільки це дозволить їм показати кращі фінансові результати для залучення інвесторів. Він також пропонує вам «закрити очі» на це питання, обіцяючи за це підвищення оплати за ваші послуги.

Питання для обговорення:

1. Які етичні принципи ви повинні врахувати в цій ситуації?
2. Які дії ви повинні вжити, щоб дотримуватися професійної етики?
3. Які наслідки можуть виникнути для вас та вашої компанії, якщо ви погодитеся з пропозицією фінансового директора?

Тестові завдання:

1. Який з наступних факторів може загрожувати незалежності аудитора?
а) професійна підготовка аудитора
б) взаємовідносини з клієнтом
в) виконання обов'язків відповідно до стандартів
г) відсутність особистих інтересів

2. Яка з наведених ситуацій є найбільш небезпечною для незалежності аудитора?
а) аудитор надає консультаційні послуги клієнту
б) аудитор є рідною керівника компанії
в) аудитор працює в одній компанії з іншими аудиторами
г) аудитор відвідує семінари з підвищення кваліфікації

3. Який принцип є основним для забезпечення незалежності аудитора?
а) прозорість
б) професійна етика
в) конфіденційність
г) об'єктивність

4. Які дії аудитора можуть бути розцінені як порушення незалежності?
а) проведення аудиту для компанії, в якій аудитор є акціонером
б) виконання аудиту без отримання гонорару
в) консультування клієнта щодо податкових питань
г) участь у професійних асоціаціях

5. Які з наступних тверджень про незалежність аудитора є правильними?
а) аудитор може бути незалежним, якщо отримує подарунки від клієнта, але не перевищують певну суму
б) аудитор повинен бути незалежним у думках і діях, щоб забезпечити об'єктивність
в) незалежність аудитора не має значення, якщо він має високий рівень професійної підготовки
г) аудитор може бути незалежним, якщо він працює з клієнтом протягом тривалого часу

6. Який з наступних аспектів не є загрозою для незалежності аудитора?
а) взаємодія з менеджментом клієнта
б) висока компенсація за виконану роботу
в) надання послуг з підготовки фінансової звітності
г) виконання аудиту для державної установи

7. Які дії аудитора можуть підвищити ризик втрати незалежності?

а) відмова від участі в корпоративних заходах клієнта

б) прийняття подарунків або послуг від клієнта

в) регулярне навчання та підвищення кваліфікації

г) виконання обов'язків відповідно до професійних стандартів

8. Яка з наведених ситуацій може призвести до конфлікту інтересів для аудитора?

а) аудитор надає консультаційні послуги, але не є акціонером

б) аудитор працює в одній фірмі з іншими аудиторами

в) аудитор має фінансові інтереси в компанії, в якій він проводить аудит

г) аудитор відвідує семінари з обміну досвідом

9. Які етичні принципи повинні дотримуватися аудитори для забезпечення своєї незалежності?

а) конфіденційність, об'єктивність, чесність

б) лояльність, відкритість, добросовісність

в) прозорість, відповідальність, професіоналізм

г) безпека, ефективність, інноваційність

10. Яка з наведених практик може допомогти аудитору зберегти незалежність?

а) підписання контракту на довгострокове обслуговування з клієнтом

б) регулярне проведення ротації аудиторських команд

в) встановлення особистих відносин з менеджментом клієнта

г) підтримка тісних зв'язків з постачальниками клієнта

11. Яка з наведених ситуацій може загрожувати незалежності аудитора?

а) аудитор працює в одній компанії з іншими аудиторами

б) аудитор надає консалтингові послуги клієнту, у якого він проводить аудит

в) аудитор відвідує семінари, організовані професійними асоціаціями

г) аудитор має професійні зв'язки з іншими аудиторами

12. Яка з наступних дій може допомогти аудитору зберегти свою незалежність?

а) приймати подарунки від клієнтів

б) уникати особистих стосунків з керівництвом клієнта

в) працювати на одному проекті з менеджментом клієнта

г) продовжувати співпрацю з клієнтом без ротації

13. Що таке «ротація аудитора»?

а) зміна фінансових звітів

б) зміна аудиторської команди після певного періоду

в) зміна клієнта, якого аудитор обслуговує

г) зміна стандартів аудиту

14. Який з наведених принципів є ключовим для збереження незалежності аудитора?

а) лояльність до клієнта

б) об’єктивність

в) гнучкість у прийнятті рішень

г) відкритість до нових ідей

15. Яка з наступних ситуацій є найбільш прийнятною для аудитора з точки зору незалежності?

а) аудитор є акціонером компанії, в якій він проводить аудит

б) аудитор надає послуги з підготовки податкової звітності

в) аудитор отримує подарунки на свята від клієнта

г) аудитор проводить аудит без надання додаткових послуг

ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ № 5

ТЕМА 5. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ВНУТРІШНІХ АУДИТОРІВ

Мета вивчення теми: розуміти важливість дотримання етичних норм для забезпечення довіри до результатів внутрішнього аудиту та його вплив на загальну ефективність організації; розглянути можливі етичні дилеми, з якими можуть стикатися внутрішні аудитори; використовувати критичне мислення та етичний підхід до прийняття рішень у професійній діяльності, ознайомитися з наслідками порушення етичних норм, як для окремих аудиторів, так і для організацій в цілому; усвідомлювати важливість дотримання етичних норм для забезпечення довіри до результатів внутрішнього аудиту та його вплив на загальну ефективність організації; проаналізувати основні зміни в Глобальних стандартах внутрішнього аудиту та визначити особливості їх застосування і потенційний вплив на професійні практики внутрішнього аудиту організації.

✎ Терміни і поняття

Внутрішні аудитори, глобальні стандарти внутрішнього аудиту, домен, індивідуальна об'єктивність, етичне ставлення, незалежність, кібербезпека, конфлікт інтересів, професіоналізм, загрози та застережні заходи, потенційні конфлікти, підготовка та подання інформації, достатня компетентність, фінансові інтереси, заохочення

План

1. Загрози та застережні заходи, потенційні конфлікти
2. Підготовка та подання інформації, достатня компетентність
3. Фінансові інтереси, заохочення
4. Незалежність як обов'язковий принцип роботи внутрішніх аудиторів: вимоги та механізм дотримання
5. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту: етичне ставлення та професіоналізм

☝ Методичні рекомендації

Опрацювання п'ятої теми має бути спрямоване на ознайомлення із вимогами та механізмами дотримання незалежності при виконанні аудиту та при виконанні інших завдань.

Вивчаючи ***перше питання,*** необхідно засвоїти, що існує широке коло обставин, які можуть становити загрозу дотриманню фундаментальних принципів, більшість з яких належать до таких категорій: загроза власного інтересу; загроза власної оцінки; загроза захисту; загроза особистих стосунків; загроза тиску. Штатний професійний бухгалтер може стикатись з такими обставинами, що створюють незвичні загрози дотриманню одного чи кількох фундаментальних принципів. Такі незвичні загрози неможливо поділити на категорії. В усіх своїх професійних та ділових стосунках штатний професійний бухгалтер повинен бути уважним до виникнення подібних обставин та загроз.

Можуть траплятися випадки, коли виникає конфлікт між його відповідальністю перед організацією-роботодавцем та професійним обов'язком дотримання фундаментальних принципів. Зазвичай штатний професійний бухгалтер повинен підтримувати законні та етичні цілі, встановлені його роботодавцем, а також правила і процедури, розроблені на підтримку таких цілей. Але, вразі загрози дотриманню фундаментальних принципів штатний професійний бухгалтер повинен розглянути свої дії у відповідь на обставини, що виникли. Внаслідок дотримання своїх обов'язків перед організацією-роботодавцем штатний професійний бухгалтер може опинитись підтиском щодо дій або поведінки, які можуть безпосередньо або опосередковано ставити під загрозу дотримання ним фундаментальних принципів. Такий тиск може бути явним або прихованим, його може здійснювати безпосередній керівник, менеджер, директор або інша особа організації-роботодавця.

При вивченні ***другого питання*** необхідно звернути увагу на те, що штатний професійний бухгалтер часто обіймається підготовкою та поданням інформації, яка може або оприлюднюватися, або використовуватися іншими особами як в організації-роботодавцеві, так і поза нею. Така інформація може включати фінансову або управлінську інформацію, наприклад, прогнози та бюджети, фінансові звіті, матеріали для обговорення та аналізу управлінським персоналом, листи-пояснення управлінського персоналу, що надаються аудиторам в процесі аудиту фінансових звітів. Штатний професійний бухгалтер готує та подає таку інформацію справедливо та чесно відповідно до діючих професійних стандартів для того, щоб вона була зрозумілою за змістом. Штатний професійний бухгалтер який несе відповідальність за підготовку або затвердження фінансових звітів загального призначення організації-роботодавця, повинен забезпечити подання цих фінансових звітів відповідно до застосовних стандартів фінансової звітності.

Фундаментальний принцип професійної компетентності та належної ретельності вимагає від штатного бухгалтера братися тільки за такі завдання, для виконання яких він як штатний професійний бухгалтер має, або може отримати, достатню професійну підготовку або досвід. Штатний професійний бухгалтер не повинен навмисно вводити в оману роботодавця щодо свого рівня знань або наявного досвіду, а також відмовлятися від отримання консультації та допомоги експерта, коли це необхідно.

У ***третьому питанні*** необхідно зазначити, що обираючи застережні заходи для усунення загрози або для її зменшення до прийнятного рівня, штатний професійний бухгалтер повинен оцінити характер фінансового інтересу. Це включає оцінку суттєвості фінансового інтересу і його характеру (прямий або опосередкований). Очевидно, що суттєва або вагома частка власності в організації в кожному випадку буде різною залежно від особистих обставин конкретної особи.

Пропозиції заохочень можуть створювати загрози дотримання фундаментальних принципів. Ситуації, коли штатному професійному бухгалтеру чи його найближчому, чи близькому родичеві роблять подібні

пропозиції, слід їх уважно розглядати. Загрози власного інтересу щодо об'єктивності або конфіденційності створюються, якщо заохочення робляться з метою невідповідним чином вплинути на дії або рішення, підштовхнути до порушення законів або до нечесної поведінки чи отримання конфіденційної інформації. Загрози тиску щодо об'єктивності або конфіденційності створюються у разі, якщо заохочення приймається, а потім починаються загрози щодо оприлюднення інформації про заохочення для погіршення репутації штатного професійного бухгалтера чи його найближчого, чи близького родича.

Вивчаючи ***четверте питання,*** необхідно засвоїти, що існує два можливих підходи до формування у користувачів результатами роботи внутрішніх аудиторів довіри до незалежності аудиторів.

Перший підхід полягає у встановленні необхідності повідомляти аудиторами про всі зв'язки з особою, відділом, структурою, які можуть бути розцінені як такі, що порушують незалежність аудитора, та дозволити користувачеві або вищому органу управління організацією оцінювати, наскільки вони готові покластися на висновок, підготовлений аудитором. Даний підхід базується на тому, що взяте окремо слово «незалежність» може викликати у користувачів припущення, що особа, яка здійснює професійне судження, має бути незалежною від усіх економічних, фінансових та інших відносин, що неможливо, оскільки кожний член суспільства обов'язково має стосунки з іншими особами. Саме тому значущість економічних, фінансових та інших стосунків слід оцінювати з огляду на те, що саме розсудлива та поінформована третя сторона, знаючи всю відповідну інформацію, обґрунтовано вважатиме неприйнятним. Проте проблема полягає в тому, що може виникнути потреба надання значної кількості детальної інформації, яка лише заплутає, а не прояснить ситуацію.

Другий підхід передбачає розробку низки загальних вимог до незалежності та встановлення обов'язковості наведення внутрішніми аудиторами доказів, що вони відповідають цим вимогам. Його перевага полягає в тому, що користувач не використовує значного масиву вторинної інформації, а недолік – в тому, що він вимагає заздалегідь визначити критерії, які характеризують незалежність, що пов'язано з необхідністю визначення важливості різних чинників. Крім того чинники, які можуть виявитися достатніми, щоб утримати довіру користувача до висновку невідомого аудитора, можуть не братися до уваги користувачем, який має справу з відомою аудиторською фірмою.

При вивченні ***п'ятого питання*** необхідно звернути увагу на те, що метою стандартів є скерування міжнародної професійної практики діяльності внутрішніх аудиторів, яка служить базою для оцінювання та підвищення якості роботи функції внутрішнього аудиту. В основі Стандартів лежать керівні принципи, дотримання яких дає змогу ефективно проводити внутрішній аудит.

Стандарти містять вимоги (фрази зі словом «ПОВИНЕН»), фактори, які необхідно враховувати під час впровадження (настанови) і докази відповідності

(вимоги). Ці компоненти допомагають внутрішнім аудиторам дотримуватися принципів і досягати мети внутрішнього аудиту.

Нові Стандарти містять положення щодо застосування в державному секторі. Хоча Глобальні стандарти внутрішнього аудиту застосовуються для всіх служб внутрішнього аудиту, внутрішні аудитори державного сектору працюють у політичному середовищі, у межах структур управління та організації, а також фінансування, що можуть відрізнятися від тих, які існують у приватному секторі. На характер цих структур і пов'язані з ними умови можуть впливати юрисдикція і рівень влади, на яких працює функція внутрішнього аудиту. Крім того, термінологія, що використовується в державному секторі, інколи відрізняється від термінології приватного сектору. Ці розбіжності можуть впливати на те, як ці Стандарти застосовуються службами внутрішнього аудиту в державному секторі.

Приклади розв'язання типових задач

Задача № 1

Внутрішній аудитор Олександр отримує анонімне повідомлення про можливі фінансові зловживання в компанії. Він знає, що його керівник, який відповідає за ці фінансові операції, може бути причетний до цих зловживань. Олександр відчуває тиск з боку керівництва не розголошувати цю інформацію.

Питання для обговорення:

Які етичні принципи повинен врахувати Олександр у цій ситуації?

Відповідь: Олександр повинен дотримуватися принципів чесності, об'єктивності та професійної поведінки. Він має право на анонімний звіт про зловживання, і його обов'язок – провести незалежне розслідування. Якщо він відчуває тиск, йому слід звернутися до комітету з етики або до відповідних органів, які займаються такими питаннями в компанії.

Задача № 2

Внутрішній аудитор Марія виявила, що один із співробітників компанії веде особистий бізнес, використовуючи ресурси компанії. Вона знає, що цей співробітник є близьким другом її керівника. Марія сумнівається, чи варто їй повідомляти про це.

Питання для обговорення:

Які дії повинна вжити Марія в цій ситуації?

Відповідь: Марія повинна дотримуватися принципу об'єктивності та професійної поведінки. Вона повинна задокументувати свої спостереження і повідомити про це відповідним особам, навіть якщо це може вплинути на її стосунки з керівництвом. Важливо, щоб вона діяла в інтересах компанії та дотримувалася етичних стандартів.

Ситуаційна задача № 1

Внутрішній аудитор Сергій отримав запит від керівництва провести аудит певного підрозділу. Підрозділ нещодавно підготував звіт, в якому зазначено, що всі процеси виконуються відповідно до стандартів. Однак Сергій має сумніви щодо достовірності звіту.

Питання для обговорення:

Як Сергій повинен діяти в цій ситуації?

Ситуаційна задача № 2

Внутрішній аудитор Ірина отримала пропозицію від постачальника, який намагався підкупити її, щоб отримати вигідний контракт з компанією. Ірина знає, що це порушує етичні норми.

Питання для обговорення:

Які кроки повинна вжити Ірина в цій ситуації?

Тестові завдання:

1. Який з наступних принципів є основним у професійній етиці внутрішніх аудиторів?
а) конфіденційність
б) лояльність
в) гнучкість
г) винагорода

2. Яка роль внутрішнього аудитора у забезпеченні етики в організації?
а) контроль за виконанням фінансових планів
б) розробка нових бізнес-стратегій
в) оцінка та поліпшення процесів управління ризиками

г) проведення зовнішніх аудитів

3. Яка з наступних ситуацій може бути порушенням етичних норм внутрішнього аудитора?

а) аудитор приймає подарунки від підрозділу, в якому він проводить аудит

б) аудитор звітує про виявлені недоліки в контролі

в) аудитор консультує керівництво щодо покращення процесів

г) аудитор дотримується конфіденційності інформації

4. Що таке «конфлікт інтересів» у контексті професійної етики внутрішніх аудиторів?

а) ситуація, коли аудитор має особисті або фінансові інтереси, які можуть вплинути на його об’єктивність

б) ситуація, коли аудитор не має достатньо знань для виконання своїх обов’язків

в) ситуація, коли аудитор не дотримується термінів звітності

г) ситуація, коли аудитор співпрацює з зовнішніми аудиторами

5. Яка з наступних дій є етичним обов’язком внутрішнього аудитора?

а) визначати, які звіти не потрібно публікувати

б) відкрито повідомляти про ризики та недоліки у фінансовій звітності

в) ігнорувати етичні порушення, щоб зберегти відносини з колегами

г) проводити аудит лише в тих підрозділах, де це вигідно

6. Який документ визначає професійні стандарти та етичні норми для внутрішніх аудиторів?

а) кодекс етики внутрішніх аудиторів

б) законодавство про фінансову звітність

в) міжнародні стандарти аудиту

г) стратегія розвитку компанії

7. Що таке «об’єктивність» у професійній етиці внутрішнього аудитора?

а) здатність аудитора приймати рішення, не піддаючись впливу особистих чи зовнішніх факторів

б) здатність аудитора швидко виконувати свою роботу

в) здатність аудитора підтримувати дружні стосунки з керівництвом

г) здатність аудитора змінювати свою думку в залежності від обставин

8. Яка з наступних дій є прикладом порушення конфіденційності?

а) обговорення результатів аудиту лише з уповноваженими особами

б) розкриття інформації про результати аудиту стороннім особам без дозволу

в) зберігання документів у захищеному місці

г) використання інформації з аудиту для внутрішніх цілей компанії

9. Який з наступних принципів етики внутрішнього аудитора сприяє професійному розвитку?

а) професійна компетентність

б) незалежність

в) конфіденційність

г) об’єктивність

10. Що повинен зробити внутрішній аудитор, якщо він виявив етичне порушення в організації?

а) ігнорувати його, щоб уникнути конфліктів

б) повідомити про це керівництву або відповідним органам

в) обговорити ситуацію з колегами, щоб отримати їхню думку

г) залишити організацію

11. Який із наступних принципів етики внутрішнього аудитора стосується чесності та справедливості у виконанні своїх обов’язків?

а) незалежність

б) об’єктивність

в) чесність

г) конфіденційність

12. Яка з наступних ситуацій може призвести до конфлікту інтересів для внутрішнього аудитора?

а) аудитор допомагає в розробці нової політики компанії

б) аудитор має фінансові інтереси в компанії, яку він перевіряє

в) аудитор проводить навчання для нових співробітників

г) аудитор консультує керівництво щодо покращення процесів

13. Що має зробити внутрішній аудитор, якщо він отримав анонімну скаргу про можливе шахрайство в організації?

а) ігнорувати скаргу, якщо немає доказів

б) провести попереднє розслідування і, якщо це необхідно, повідомити про це керівництву

в) розголосити інформацію на загальних зборах

г) залишити організацію, щоб уникнути проблем

14. Який з принципів етики вимагає, щоб внутрішні аудитори постійно підвищували свою кваліфікацію?

а) професійна компетентність

б) незалежність

в) чесність

г) конфіденційність

15. Яка з наступних дій є етичним порушенням для внутрішнього аудитора?

а) використання отриманих даних для особистих цілей
б) надання рекомендацій щодо покращення процесів
в) дотримання конфіденційності інформації
г) проведення аудитів відповідно до затверджених стандартів

ГЛОСАРІЙ

Аудит – незалежна перевірка фінансової звітності та інших документів для оцінки їхньої достовірності.

Аудиторська документація – записи, що підтверджують виконання аудиторських процедур і результати аудиту.

Аудиторська фірма – компанія, що надає послуги з аудиту фінансової звітності.

Аудиторський ризик – ймовірність того, що аудитор не виявить суттєві помилки або шахрайства у фінансовій звітності.

Бухгалтерський баланс – фінансовий звіт, що показує активи, зобов'язання та власний капітал організації на певну дату.

Відповідальність – бухгалтера або аудитора нести наслідки за свої дії або бездіяльність у професійній діяльності.

Внутрішній аудит – перевірка, що проводиться внутрішніми аудиторами для оцінки ефективності управління, ризиків та контролю в організації.

Доброчесність – чесність і порядність у професійній діяльності, дотримання моральних норм.

Етика – сукупність моральних норм і принципів, що регулюють поведінку людей у певній професії.

Етика професійної діяльності – набір моральних принципів і норм, які визначають поведінку професіоналів у своїй діяльності.

Етичний кодекс – документ, що містить основні принципи і норми етики для професіоналів у сфері бухгалтерії та аудиту.

Етичні дилеми – ситуації, в яких професіонал стикається з конфліктом між етичними нормами та вимогами, що можуть суперечити один одному.

Загроза власного інтересу – загроза того, що фінансові та інші інтереси неналежно впливатимуть на судження чи поведінку професійного бухгалтера.

Загроза власної оцінки – загроза того, що професійний бухгалтер не оцінюватиме належно результати попереднього судження або діяльності, виконаної бухгалтером чи іншою особою фірми бухгалтера, або організації-працедавця, на які бухгалтер буде покладатися при здійсненні судження під час виконання поточної діяльності.

Загроза захисту – загроза того, що професійний бухгалтер відстоюватиме позицію клієнта чи організації-працедавця, настільки, що об'єктивність бухгалтера буде поставлена під загрозу.

Загроза особистих стосунків – загроза того, що внаслідок тривалих або тісних стосунків із клієнтом або організацією-працедавцем професійний бухгалтер буде надто співчувати їх інтересам або надто лояльно ставитися до їх роботи.

Загроза тиску – загроза того, що професійний бухгалтер буде утримуватися від об'єктивних дій через фактичний або передбачуваний тиск, у тому числі через спроби чинити неналежний вплив на бухгалтера.

Застережні заходи – це дії, здійснювані професійним бухгалтером, які окремо або сукупно ефективно зменшують загрози дотриманню основоположних принципів до прийнятного рівня.

Звіт про прибутки та збитки – фінансовий звіт, що відображає доходи, витрати та прибуток або збиток компанії за певний період.

Зловживання – неправомірне використання своїх повноважень або інформації з метою отримання вигоди.

Зобов'язання – юридичні або моральні обов'язки, які має бухгалтер або аудитор перед своїми клієнтами, колегами та суспільством.

Зовнішній аудит – аудит, що проводиться незалежними аудиторами, які не є частиною організації, що підлягає перевірці.

Інститут внутрішніх аудиторів (ІІА) – міжнародна професійна асоціація, визнана лідером спільноти внутрішніх аудиторів у сфері сертифікації, навчання, досліджень і методичних (технологічних) настанов.

Конфіденційність – обов'язок бухгалтера або аудитора не розголошувати інформацію, отриману під час виконання професійних обов'язків.

Конфлікт інтересів – ситуація, коли особисті інтереси аудитора чи бухгалтера можуть вплинути на об'єктивність їхньої професійної діяльності.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) – принцип, згідно з яким компанії беруть на себе відповідальність за вплив своїх дій на суспільство та навколишнє середовище.

Міжнародні стандарти аудиту (ISA) – набір стандартів, що регулюють проведення аудиту на міжнародному рівні.

Незалежний аудит – аудит, що проводиться особами або організаціями, які не мають жодних фінансових або інших інтересів у компанії, що перевіряється.

Незалежність – стан, при якому бухгалтер або аудитор не підлягає впливу сторонніх осіб і може приймати рішення на основі об'єктивних фактів.

Прийнятний рівень – це рівень, при якому ймовірно, що професійний бухгалтер, застосовуючи перевірку розсудливою та проінформованою третьою стороною, дійде висновку про те, що він дотримується основоположних принципів

Професійна асоціація – організація, що об'єднує бухгалтерів та аудиторів для підтримки професійних стандартів і етики.

Професійна деонтологія – вивчення моральних норм і етичних вимог, що регулюють поведінку професіоналів у певній галузі.

Професійна компетентність – здатність бухгалтера або аудитора виконувати свої обов'язки на високому рівні, володіючи необхідними знаннями та навичками.

Професійна поведінка – дотримання моральних і етичних норм у професійній діяльності.

Професійний бухгалтер у бізнесі – це професійний бухгалтер, який працює за наймом або обіймає виконавчу чи не виконавчу посаду в таких сферах діяльності, як комерція, промисловість, сфера обслуговування, державний сектор, освіта, неприбутковий сектор, регулювальні чи професійні

організації, або професійний бухгалтер, що працює за контрактом з такими суб'єктами господарювання.

Професійний розвиток – процес, що включає в себе підвищення кваліфікації та знань, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Ретельність – означає обов'язок діяти відповідно до вимог завдання, уважно, сумлінно і вчасно.

Стандарти бухгалтерського обліку – правила та принципи, які регулюють ведення бухгалтерського обліку та підготовку фінансової звітності.

Стандарти етики – офіційно визначені норми та принципи, які регулюють поведінку бухгалтерів і аудиторів.

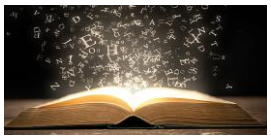
Суттєвість – рівень, на якому помилка або неточність у фінансовій звітності може вплинути на рішення користувачів цієї інформації.

Управлінський облік – процес збору, аналізу та подання інформації для прийняття управлінських рішень.

Фінансова звітність – документ, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та зміни в капіталі підприємства.

Фінансова прозорість – ступінь відкритості та доступності фінансової інформації, що дозволяє користувачам оцінити фінансовий стан організації.

Фінансовий моніторинг – процес перевірки та аналізу фінансових операцій для виявлення можливих ризиків і шахрайства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аудит : підручник у 2 ч. / О. М. Брадул та ін. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.

2. Баранова А. О., Наумова Т. А., Кашперська А. І. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.

3. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр уч. л-ри, 2021. 252 с.

4. Бурденко І. М., Майборода А. В. Професійна етика бухгалтера: управлінський підхід. *Бізнес-навігатор*. 2020. № 5 (61). С. 194-199. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82395

5. Доброчесність і етика : навчальний посібник. Відень : ООН, 2021. 72 с. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_ UKR.pdf

6. Кулинич М. Б., Скорук О. В. Професійна етика бухгалтера, аудитора та податківця : конспект лекцій. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 113 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20684/3/PEBAP_konspekt.pdf

7. Лахтіонова Л. А., Лазарєва Г. Р., Черенкова А. В., Васильчук В. В. Сучасні вимоги до бухгалтера в умовах війни. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти*. 2023. № 1. С. 269-281. URL: https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17507/24796

8. Лугова О. І., Єременко А. В., Кириченко І. О., Косовська Ю. С. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Modern Economics*. 2019. № 13 (2019). С.154-160. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-24

9. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності) видання 2018 р. URL: https://mof.gov.ua/ storage/files/kodex_et.pdf.

10. Мокринська З. В. Кодекс етики професійних бухгалтерів як основа побудови ефективної бухгалтерської практики. *Економіка та держава*. 2022. № 5. С. 79-84. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/5_2022.pdf#page=80.

11. Професійна етика бухгалтера : підручник / С. Ф. Голов та ін. Житомир : ПП Рута, 2022. 260 с.

12. Тітенко Ю. А., Педченко Н. С. Поняття професійної етики бухгалтера та її зв'язок з доброчесністю в наукових дослідженнях. *Збірник наукових статей магістрів*. Полтава : ПУЕТ. 2022. С. 170-173

13. Шалімова Н. С., Кузьменко Г. І., Андрощук І. І. Незалежність як обов'язковий принцип роботи зовнішніх та внутрішніх аудиторів : вимоги та механізм дотримання. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво.* 2022. № 2(125). С. 166-172. DOI: https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-26.

14. Шульга С. В., Пархоменко Є. Ю. Професійна етика аудитора в умовах євроінтеграції: зміст та інституційні аспекти регулювання. *Ефективна*

економіка. 2019. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6961.

Інформаційні джерела:

1. Офіційний сайт Аудиторської палати України. Розділ Матеріали заходів АПУ.
URL: https://www.apu.com.ua/2019/11/12/%d0%bc%d0%b0%d1%82%d0%b5%d1%80%d1%96%d0%b0%d0%bb%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d1%85 %d0%be%d0%b4%d1%96%d0%b2-%d0%b0%d0%bf%d1%83/

2. Офіційний сайт Аудиторської палати України. Розділ Записи заходів АПУ.
URL: https://www.apu.com.ua/2020/06/12/%d0%b7%d0%b0%d0%bf%d0%b8%d1%81%d0%b8-%d0%b7%d0%b0%d1%85%d0%be%d0%b4%d1%96%d0%b2-%d0%b0%d0 %bf%d1%83/

3. Офіційний сайт Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю. Розділ Нормативні документи. Міжнародні стандарти аудиту. URL: https://www.apob.org.ua/?page_id=3482

4. Офіційний сайт Федерації професійних бухгалтерів та аудиторів України. Розділ Новини від МФБ (IFAC). URL: https://www.ufpaa.org/news/ifac/

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Баранова А. О., Наумова Т. А., Кашперська А. І. Аудит : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 246 с.
2. Аудит : підручник у 2 ч. / О. М. Брадул та ін. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
3. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр уч. л-ри, 2021. 252 с.
4. Загальні правила поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, затв. Наказом Національного агентства України з питань державної служби 05.08.2016 р. № 158 (у редакції наказу Національого агентства України з питань державної служби від 28.04.2021 р. № 72-21. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16#Text (дата звернення: 10.05.2024).
5. Зубілевич С. Міжнародні стандарти освіти як основа єдиної національної програми професійної сертифікації бухгалтерів України. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2014. № 5. С. 8-15.
6. Глобальні стандарти внутрішнього аудиту (GIAS) (Підвищення рівня якості внутрішнього аудиту) опубліковані 2024 р. URL: www.theiia.org/en/standarts/2024-standarts/global-internal-audit-standarts/ (дата звернення: 12.05.2024).
7. Професійна етика бухгалтера : підручник / С.Ф. Голов та ін. Житомир : ПП Рута, 2022. 260 с.
8. Лугова О. І., Єременко А. В., Кириченко І. О., Косовська Ю. С. Професійна етика в роботі бухгалтера. *Modern Economics.* 2019. № 13 (2019). С. 154-160. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V13(2019)-24.
9. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи міжнародні стандарти незалежності) видання 2018 р. URL: https://mof.gov.ua/ storage/files/kodex_et.pdf (дата звернення: 12.08.2024).
10. Нужна О. А. Професійна етика та її місце у підготовці фахівців з обліку і оподаткування. *Економічний форум*. 2021. № 1. С. 142–146.
11. Проскуріна Н. М., Рубітель О. Ю. Організація і методика документального забезпечення аудиту фінансової звітності в системі корпоративного управління : науково-практичний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 214 с.
12. Тофтул М. Г. Етика : підручник. Житомир : Видавництво ЖДУ імені І. Франка, 2011. – 448 с.
13. Шалімова Н. С., Кузьменко Г. І., Андрощук І. І. Незалежність як обов'язковий принцип роботи зовнішніх та внутрішніх аудиторів: вимоги та механізм дотримання. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2022. № 2(125). С. 166-172. URL: https://doi.org/10.32840/1814-1161/2022-2-26.
14. Шульга С. В., Пархоменко Є. Ю. Професійна етика аудитора в умовах євроінтеграції: зміст та інституційні аспекти регулювання. *Ефективна економіка.* 2019. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6961

(дата звернення: 15.08.2024).

15. Ethics for Accountants and Auditors / Louise Kretzschmar, Frans Prinsloo, Korien Sander, Jaques Siebrits, Leon van Vuuren, Paul Vorster, Minka Woermann. Oxford University Press ; 4th edition (March 26, 2020). 262 p.

16. Kulynych M., Skoruk O., Safarova A. Professional ethics of accountant, auditor and taxpayer as a factor of forming public opinion. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2022. Том 1 №29. С. 25–33. DOI: https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-01-25-33

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Удодова Яна Вадимівна

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА БУХГАЛТЕРА ТА АУДИТОРА

Методичні рекомендації до практичних занять
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми
«Облік і аудит»

Рецензент *В. Г. Гончарова*
Відповідальний за випуск *Н. М. Проскуріна*
Коректор *Я. В. Удодова*